Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

informatiecentrum tel.	uw kenmerk	bijlage(n)
(070) 373 8020		-
betreft	**ons kenmerk**	**datum**
Deelakkoord water	BARW/U201100797 Lbr. 11/035	25 mei 2011

Samenvatting
Op 21 april jl. is door het Rijk, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) een onderhandelingsakkoord getekend voor een breed bestuursakkoord. Onderdeel van het brede bestuursakkoord is een deelakkoord water. Deze brief richt zich op het deelakkoord water.

In het regeerakkoord geeft het kabinet aan dat het met de betrokken overheden wil komen tot een doelmatiger waterbeheer. De uitwerking van de watergerelateerde onderdelen van het regeerakkoord vindt nu plaats in het bestuursakkoord water. Dit akkoord richt zich primair op het vergroten van de doelmatigheid van het beheer van het watersysteem en de waterketen.

In deze ledenbrief gaan wij in op de aanleiding, voorgeschiedenis en totstandkoming van het bestuursakkoord water en de relatie met andere akkoorden en afspraken, zoals de bestuurlijke afspraken tussen VNG en UvW over samenwerking in de afvalwaterketen van april 2010. Ook gaan we in op de inhoud van het bestuursakkoord aan de hand van de vijf elementen:

1. Heldere verantwoordelijkheden, minder bestuurlijke drukte
2. Beheersbaar programma voor de waterkeringen
3. Doelmatig beheer van de waterketen
4. Werkzaamheden slim combineren
5. Het waterschapsbestuur

De uitdagingen in de watersector en de gevolgen voor gemeenten worden kort geschetst.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Aan de leden

informatiecentrum tel.	uw kenmerk	bijlage(n)
(070) 373 8020		-
betreft	**ons kenmerk**	**datum**
Deelakkoord water	BARW/U201100797 Lbr. 11/035	25 mei 2011

Geacht college en gemeenteraad,

Op 21 april jl. is door het Rijk, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) een onderhandelingsakkoord getekend voor een breed bestuursakkoord. Het onderhandelingsresultaat zal deze maand worden besproken met gemeenten en is geagendeerd op de Algemene Ledenvergadering op het VNG-congres. U bent hierover in een ledenbrief geïnformeerd[1].
Onderdeel van het brede bestuursakkoord is een deelakkoord water. Op 28 februari jl. is in het Nationaal Wateroverleg (NWO) inhoudelijke overeenstemming bereikt tussen het Rijk, VNG, IPO, UvW en VEWIN over dit bestuursakkoord water[2]. Op 23 mei 2011 is het bestuursakkoord ondertekend door de partners.

In deze ledenbrief gaan we kort in op de aanleiding, voorgeschiedenis en totstandkoming van het bestuursakkoord water en de relatie met andere akkoorden en afspraken. Ook gaan we in op de inhoud van het bestuursakkoord en de gevolgen voor gemeenten.

Waarom een bestuursakkoord water?
In het regeerakkoord geeft het kabinet aan dat het met de betrokken overheden wil komen tot een doelmatiger waterbeheer. Ze stelt verder dat de vergroting van de waterveiligheid van onze delta een kerntaak van de overheid blijft, maar dat een deel van de rijkstaken op het terrein van water wordt overgedragen aan de waterschappen. Ook de verbetering van de kwaliteit van oppervlaktewater is opgenomen als prioriteit in het regeerakkoord, met name in stedelijke gebieden. Verder is opgenomen dat het kabinet met een voorstel zal komen voor indirecte verkiezingen van de waterschapsbesturen via de gemeenteraden.
De uitwerking van het regeerakkoord van de watergerelateerde onderdelen vindt nu plaats in het

---

[1] VNG-Ledenbrief bestuursakkoord, dd. 21 april 2011. Kenmerk BB/U201100764 en Lbr. 11/026. Zie ook www.vng.nl/bestuursakkoord
[2] Op http://www.vng.nl/water is meer informatie te vinden.

bestuursakkoord water. Het bestuursakkoord water richt zich primair op het vergroten van de doelmatigheid van het beheer van het watersysteem en de waterketen. Gezien de uitdagingen op het gebied van waterveiligheid, waterbeschikbaarheid, klimaatverandering en duurzaamheid, blijven de doelen die eerder zijn verwoord in het Nationaal Bestuursakkoord Water (2003 en 2008) en in het Bestuursakkoord Waterketen (2007) onverkort van kracht.

Wat ging er aan vooraf?

In 2009 heeft het Kabinet in een brief aan de Tweede Kamer haar standpunt "Doelmatig Waterbeheer" verwoord[3]. In het kabinetstandpunt wordt geconcludeerd dat een grotere doelmatigheid en rationaliteit in het waterbeheer noodzakelijk is om het hoofd te kunnen bieden aan de grotere opgaven voor het watersysteem en de waterketen. Het kabinet werd kort daarop demissionair en er heeft geen verdere besluitvorming plaatsgevonden over het dossier.
Wel zijn verschillende onderdelen van het kabinetstandpunt in de loop van 2010 nader uitgewerkt. Een van de onderdelen, waarop nadere uitwerking heeft plaats gevonden, is de waterketen. Zo is het zogenaamde feitenonderzoek[4] uitgevoerd en hebben VNG en UvW afspraken gemaakt over een aanpak voor de afvalwaterketen. Deze aanpak voor de afvalwaterketen is verder toegelicht in twee ledenbrieven[5].

Aanpak voor de afvalwaterketen VNG en UvW, april 2010

In april 2010 hebben de besturen van VNG en UvW afspraken gemaakt in de vorm van een aanpak voor de afvalwaterketen. Deze aanpak is in het Bestuurlijk Overleg Waterketen (BOW) aangeboden aan minister Huizinga van VROM.

Het *doel* van de aanpak voor de afvalwaterketen:

- Het realiseren van kostenbesparingen in het beheer van de afvalwaterketen
- Het vergroten van de kwaliteit van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen
- Het verminderen van de kwetsbaarheid bij de uitvoering van de beheerstaken

De afspraken in de aanpak voor de afvalwaterketen vormen het *middel* om de beoogde doelen te realiseren en zijn gericht op een intensieve samenwerking bij de uitvoering van de beheertaken tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en waterschappen. Er is geen sprake van het overhevelen van taken of verantwoordelijkheden. Het gaat om de gezamenlijke uitvoering van de beheertaken.
De aanpak voor de afvalwaterketen vormt geen blauwdruk. Bij de regionale uitwerking ervan is maatwerk het centrale uitgangspunt. Bij de uitwerking staan de activiteiten en concrete werkprocessen centraal (structuur volgt inhoud).

[3] Kamerstuk nr. 153, dossier 27 625, dd. 11 december 2009

[4] Doelmatig beheer afvalwaterketen – Eindrapport commissie feitenonderzoek (zie ook: http://www.vng.nl/water

[5] VNG-Ledenbrieven, kenmerk lbr. 10/068 en lbr.10/102. Zie ook www.vng.nl/water

Sinds april 2010 is de regionale uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen in volle gang. Vrijwel zonder uitzondering is in elke regio de dialoog gestart (zowel ambtelijk en bestuurlijk) over het vormgeven van de gezamenlijke uitvoering van beheertaken in de afvalwaterketen. Een belangrijke bouwsteen hierbij blijkt het resultaat van de Benchmark rioleringszorg die in november 2010 beschikbaar is gekomen. Met behulp van een regionaal feitenonderzoek worden feiten en kansen in het rioleringsbeheer systematisch in beeld gebracht. Ook worden inmiddels concrete afspraken gemaakt over de gezamenlijke uitvoering van beheertaken. Het tempo en de invulling van de regionale uitwerking varieert per regio.

De uitdagingen in de afvalwaterketen:
Uit de resultaten van de benchmark rioleringszorg blijkt dat de rioleringszorg op orde is (Riolering in beeld, 2010, zie www.riool.net). Er is geen sprake van achterstallig onderhoud en de prestaties van de riolering zijn goed. Toch kent de uitvoering van de beheertaken in de afvalwaterketen een aantal uitdagingen. Naast de directe aanleiding van het kabinetsstandpunt, zijn er meerdere redenen om landelijk toe te werken naar intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling en gemeenten en het waterschap bij de uitvoering van de beheertaken.

- De Waterwet dwingt gemeenten en waterschappen af te stemmen in het belang van samenhangend en doelmatig waterbeheer (zie onze ledenbrief van 9 december 2009, Lbr09/143)
- Gemeenten staan voor fundamentele investeringskeuzes over het rioleringsysteem:
    1. Moment van vervangen van afgeschreven riolering, inclusief systeemkeuze nieuwe situatie (bijvoorbeeld centraal vs. decentraal);
    2. omgaan met hevige regenval en klimaatadaptatie;
    3. omgaan met grondwaterproblemen.
- Ook de waterschappen staan voor fundamentele (investerings-)keuzes ten behoeve van de zuiveringen en waterbergingseisen.
- Gemeenten en waterschappen hebben in toenemende mate te maken met een gebrek aan vakkundig personeel. De afhankelijkheid van adviesbureaus is relatief groot. De vraag naar kennis en ervaring in de sector neemt toe, door toenemende complexiteit, maar het aanbod neemt af door vergrijzing en beperkte instroom jonge mensen.
- Ervaring heeft geleerd dat door bundeling van kennis en capaciteit potentiële besparingen mogelijk zijn in het beheer van de afvalwaterketen.
- Het beheer van de afvalwaterketen staat voor innovaties, om de toekomstige uitdagingen aan te gaan:
    1. Gebrek aan grondstoffen (o.a. fosfaat);
    2. nieuwe stoffen in het afvalwater (o.a. medicijnresten en hormonen);
    3. duurzame energie (energie uit afvalstoffen en temperatuur verschillen).

Doelmatig waterbeheer betekent vooral de goede dingen doen: investeren in goede maatregelen die daadwerkelijk echte problemen oplossen en achterwege laten van twijfelachtige maatregelen voor papieren problemen. Daartoe is veel meer informatie nodig over het werkelijke functioneren van de afvalwaterketen en over de effecten van dat functioneren op de omgeving.

Inhoud van het bestuursakkoord
De afspraken die VNG en Unie van waterschappen hebben gemaakt over doelmatig waterbeheer zijn in het bestuursakkoord water overgenomen en zijn daarmee een wezenlijk onderdeel geworden van het bestuursakkoord. Ook op andere onderdelen zijn afspraken gemaakt over het verder vergroten van de doelmatigheid. Het bestuursakkoord water is opgebouwd uit vijf elementen:

1. Heldere verantwoordelijkheden, minder bestuurlijke drukte
2. Beheersbaar programma voor de waterkeringen
3. Doelmatig beheer van de waterketen
4. Werkzaamheden slim combineren
5. Het waterschapsbestuur

Voor gemeenten zijn vooral het thema waterketen en waterschapsbestuur van belang, en deels ook het onderdeel werkzaamheden slim combineren. In deze brief komen deze thema´s dan ook als eerste aan bod.

Doelmatig beheer van de waterketen
De kern van de afspraken in dit hoofdstuk van het bestuursakkoord zijn de bestuurlijke afspraken van april 2010 tussen VNG en UvW over een doelmatige aanpak van de afvalwaterketen. De afspraken in het bestuursakkoord voor de afvalwaterketen zijn dus een herbevestiging van de bestaande afspraken. De uitdaging ligt bij gemeenten en waterschappen om regionaal invulling te geven aan de afspraken. Hierbij kan het benutten van de kennis en ervaring van drinkwaterbedrijven op specifieke onderdelen van de beheertaken toegevoegde waarde hebben. In het bestuursakkoord is afgesproken dat regionaal afspraken worden gemaakt met drinkwaterbedrijven over het waar mogelijk benutten van relevante kennis en ervaring. Hierbij gaat het nadrukkelijk ook over het afstemmen van investeringsbeslissingen, zoals het werken aan drinkwaterleiding tijdens herstructureringen en wegrenovatieprojecten (werk-met-werk maken). Voorwaarde hiervoor is dat gemeenten en drinkwaterbedrijven open en transparant zijn over de meerjarenprogrammering en de kansen die zich voordoen bij de inrichting van de openbare ruimte optimaal worden benut. Hier ligt een belangrijke relatie tussen het bestuursakkoord water en de rol van gemeenten als regisseur van de openbare ruimte.

Kostenontwikkeling
Als gevolg van noodzakelijke rioolvervanging, het verbeteren van de waterkwaliteit en klimaatadaptatie (omgang met hevige regenval) stijgen de jaarlijkse kosten in het rioleringsbeheer de komende jaren met circa €400 miljoen in 2020. Dit blijkt zowel uit de Benchmark rioleringszorg als het landelijk feitenonderzoek. Voor de afvalwaterketen is sprake van een stijging van de jaarlijkse kosten met € 600 miljoen in 2020. De potentiële besparingen in het beheer van de afvalwaterketen bedragen naar schatting € 380 miljoen op jaarbasis in 2020. Feitelijk is dus sprake van een beperking van de autonome lastenstijging (minder meerkosten). In figuur 1 is dat geïllustreerd.

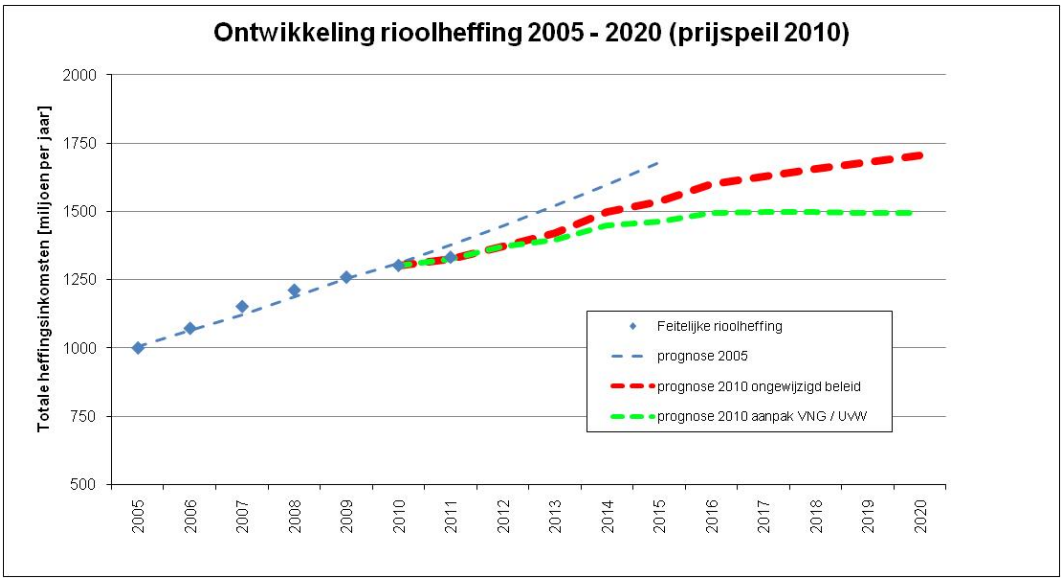

Regionale uitwerking

Slimmer investeren kan leiden tot besparingen en een kwaliteitsimpuls. Door het benutten van de eigen kracht en die van anderen kunnen niet alleen besparingen worden gerealiseerd, maar ook kwaliteit worden verbeterd en kwetsbaarheid worden verlaagd. De inhoud, vorm en formele vastlegging wordt door de regio zelf bepaald. De uitdaging is om te bepalen op welk niveau en bij welke onderwerpen samenwerking als middel het meest doelmatig is om de doelen voor kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid te behalen. Bij de afspraken in het bestuursakkoord is hierbij bewust onderscheid gemaakt tussen investeringsprogrammering (o.a. regie, beleidsvoorbereiding, planvorming en opdrachtgeverschap) en de uitvoering van operationele taken.

De investeringsprogrammering (o.a. regie, beleid en planvorming) ligt bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de gemeenten, omdat het belang van het benutten van de synergie tussen riolering enerzijds en anderzijds het wegbeheer, groenbeheer en het beheer en inrichting van de openbare ruimte, groot is. Het gaat hierbij dus om de optimale afweging tussen het bundelen van kennis en capaciteit bij investeringsprogrammering en het benutten van de kansen en synergie door een integrale aanpak.

De uitvoering van operationele taken kan mogelijk opgeschaald plaatsvinden, bijvoorbeeld op de schaal een zuiveringskring of van het beheersgebied van het waterschap. Opschaling is echter geen doel op zichzelf, maar slechts een *middel* op de beoogde doelen te realiseren. Opschaling kan een effectief middel zijn, maar een goede analyse en onderbouwing is noodzakelijk.

Samenwerking en investeringsbeslissingen:
Voor een kwalitatief goed rioolbeheer zijn de volgende kernvragen per maatregel in elk plan en maatregelprogramma te beantwoorden:

- Is de maatregel echt noodzakelijk?
- Is de maatregel effectief gelet op het lokale doel en omstandigheden?
- Wordt de maatregel gerealiseerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten?

Het overleg over investeringen zou moeten gaan over alles op het gebied van stedelijk waterbeheer:

- Planning, bouw, renovatie en nieuwe maatregelen van de zuiveringen;
- Vervanging riolering
- Optimalisatiestudies inclusief het watersysteem;
- waterkwaliteitsmaatregelen;
- Extra waterberging: noodzaak en locatie;
- Overdracht van water: Leidt dit tot een efficiëntere uitvoering van de beheermaatregelen?
- Aanpak van lozingen in het buitengebied.

Het kritisch doorlezen van elkaars gemeentelijke rioleringsplannen, zuiveringsplannen en waterbeheerplannen op de kwaliteit van de onderbouwing van de maatregelen is hierbij een goede eerste stap.

Operationeel beheer en samenwerking:
Bij operationeel beheer zijn onder meer de volgende samenwerkingsmogelijkheden tussen gemeenten onderling en gemeente en waterschap in de praktijk kansrijk gebleken:

- Aanbesteden van reiniging en inspectie;
- Uitwisselen bestekteksten;
- Gezamenlijk gemalenbeheer;
- Gezamenlijk meten en monitoren van het hydraulisch functioneren van de riolering;
- Gezamenlijke aanpak en beheer van het buitengebied.

Cultuurverandering
In de sector is sprake van een lopend traject van cultuurverandering. Het vertrekpunt was een cultuur van normatief gedreven investeringsbeslissingen onder gescheiden verantwoordelijkheden. Het doel is een cultuur van het oplossen van vraagstukken op korte en lange termijn onder gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij kosteneffectiviteit van investeringen het uitgangspunt is. In het perspectief van de lopende cultuurverandering biedt het bestuursakkoord partijen de ruimte om, op basis van nieuwe kennis en inzichten in de lokale situatie, bestaande maatregelen te heroverwegen en te beschouwen op effectiviteit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan maatregelen t.b.v. de basisinspanning, afkoppelen, waterberging en de aanpak van afvalwater in het buitengebied.
Om gemeenten en waterschappen te helpen deze cultuurverandering in de context van nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van het lozen van afvalwater vorm te geven is de handreiking *Samenwerken op basis van afspraken* opgesteld[6]. Deze brochure is onlangs aan alle gemeenten gestuurd.

[6] Te vinden op http://www.vng.nl/eCache/DEF/1/04/302.html.

Kennisstrategie en kenniscoaches
De uitdagingen in de (afval)waterketen vragen een aanpak waarbij innovatie, kosteneffectiviteit van investeringen en efficiëntie in de uitvoering van de beheertaken centraal staan. Het gaat populair gezegd om: 'de goede dingen goed doen'. Dit vraagt om meer kennis in de regio over effectiviteit van maatregelen en een betere toepassing van kennis in de praktijk.

Om de beoogde besparingen en kwaliteitswinst te behalen moet worden ingezet op kennisontwikkeling. Stichting RIONED heeft hiertoe een kennisstrategie opgesteld waarin de belangrijkste kennisvragen centraal staan, zie www.riool.net.
Belangrijk onderdeel van de kennisstrategie zijn de zogenaamde kenniscoaches. Ter ondersteuning van het proces en de inhoud van de regionale uitwerking van de afspraken in het bestuursakkoord worden onafhankelijke gezaghebbende topdeskundigen benoemd die in staat om te reflecteren en daarmee verdieping en versnelling te brengen in het regionale uitwerkingsproces. Samen met Stichting RIONED, STOWA, het Rijk en UvW werkt VNG aan een nadere invulling van het concept van de kenniscoaches. Hierover wordt u nader geïnformeerd. Voor meer informatie over de kennisstrategie verwijs ik u naar Stichting RIONED.

Belemmerende wet- en regelgeving
In het bestuursakkoord is afgesproken wet- en regelgeving die een belemmerende werking heeft op het verder vergroten van de doelmatigheid weg te nemen. Hier wordt op dit moment al aan gewerkt. Het uitgangspunt voor de intensieve samenwerking tussen gemeenten en waterschappen is het maken van afspraken op basis van gelijkwaardigheid in plaats van op basis van eenzijdige voorschriften en vergunningen. Hiermee wordt een aantal bestaande instrumenten overbodig (o.a. de aansluitverordening). In aanvulling hierop richten gemeenten en waterschappen (o.a. waterschapskeur) de eigen verordeningen zo in dat hieruit geen belemmerende regels voortkomen die een vergroting van de doelmatigheid in de weg staan. Dit is ook een uitwerking van de in de Waterwet opgenomen opdracht aan waterschappen en gemeenten om samen te werken.

De zorgplicht voor inzameling van stedelijk afvalwater wordt aangepast, zodat geen provinciale ontheffing nodig is wanneer de gemeente om doelmatigheidsoverwegingen besluit in een deel van het buitengebied geen afvalwater in te zamelen. Verder zal het specifiek toezicht van provincies op het gemeentelijk rioleringsplan verdwijnen. Hiervoor is inmiddels een wetsvoorstel in procedure gebracht bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel zal vermoedelijk 1 januari of 1 juli 2012 in werking treden.
Tenslotte zal nut en noodzaak worden verkend van het aanpassen en verder vereenvoudigen van de bestaande wettelijke voorschriften op voor de uitvoering van beheertaken voor het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Stimulerende wet- en regelgeving
In het bestuursakkoord is ook opgenomen dat een verkenning start naar de (on-)mogelijkheden van stimulerende wet- en regelgeving om het realiseren van de doelen van de afspraken in het bestuursakkoord zonodig te versnellen danwel af te dwingen. Inmiddels is een brede beleidsverkenning gestart naar de (on-)mogelijkheden van wet- en regelgeving. Hierbij gaat het om generieke en specifieke maatregelen. Op het moment dat er onvoldoende resultaat in de totstandkoming van samenwerking tussen gemeenten en het waterschap wordt bereikt zal deze zogenaamde stok-achter-de-deur wetgeving in 2013 in procedure worden gebracht. Op basis van de huidige voortgang en versnelling bij de regionale uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen is onze veronderstelling dat voor de meerderheid van de gebieden deze wetgeving niet nodig zal blijken. VNG zal de komende periode zeer alert zijn op de uitwerking van de beleidsverkenning.

Het waterschapsbestuur
Het Kabinet zet in haar regeerakkoord in op indirecte verkiezingen van de waterschapsbesturen. Naar aanleiding hiervan is in het bestuursakkoord water opgenomen dat het Rijk dit jaar een (beleidsarm) wetsvoorstel uit zal werken. Het uitgangspunt hierbij is dat de waterschapsverkiezingen van 2012 naar 2014 worden verschoven om zo aansluitend op de gemeenteraadsverkiezingen te kunnen worden gehouden. Het wetsvoorstel gaat uit van het kiezen van de categorie ingezetenen van het waterschapsbestuur door de gemeenteraad op basis van een lijstenstelsel. Het systeem met geborgde zetels in het waterschapsbestuur blijft vooralsnog bestaan. Na de verkiezingen van 2014 zal een evaluatie plaatsvinden.
Haar standpunt ten aanzien van de verkiezingen heeft de VNG verwoord in een adviesbrief aan het kabinet inzake het wetsvoorstel indirecte verkiezingen[7]. Hierin is ondermeer opgenomen dat de VNG pleit voor opname van de verkiezingen in de Kieswet en het schrappen van de bepaling over onverenigbaarheid van raadslidmaatschap en lidmaatschap van het AB van een waterschapsbestuur.

Werkzaamheden slim combineren
De nadruk bij dit onderdeel ligt op samenwerking op het gebied van operationele taken tussen waterbeheerders (Rijk en waterschappen). Hier zullen de uitwerkingsprocessen dan ook starten. Als er kansen en mogelijkheden voor gemeenten liggen om aan te haken, kunnen zij natuurlijk aan sluiten.

Samenwerking bij belastingen
Gemeenten en waterschappen moeten bezuinigen en één van de manieren om dat te realiseren is belastingsamenwerking tussen lokale overheden (gemeenten en waterschappen). Belastingsamenwerking kan succesvol zijn omdat het gaat om dezelfde gegevens ten aanzien van dezelfde burger. Die wordt daarmee nu nog geconfronteerd door verschillende lokale overheden. Naast een mogelijke kostenbesparing zijn belangrijke motieven voor samenwerking: kwaliteitsverbetering door hogere efficiency en vermindering van de kwetsbaarheid.

---

[7] Zie ook http://www.vng.nl/smartsite.dws?id=105836

De impuls tot samenwerking moet komen van onderaf, dus vanuit de lokale overheden zelf. Dat is een belangrijke voorwaarde om samenwerkingsvormen succesvol tot stand te laten komen. De huidige wet- en regelgeving (Gemeentewet, Waterschapswet en WGR) volstaat om samen te werken op het gebied van heffing en inning van lokale belastingen. In een aantal gevallen is de bestaande regelgeving onvoldoende toegesneden op samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld toegang tot basisadministraties. Deze belemmeringen worden op korte termijn weggenomen.

Heldere verantwoordelijkheden, minder bestuurlijke drukte

In het bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt over een striktere toebedeling van taken. Het gaat hierbij vooral over de relatie tussen het Rijk, de provincies en de waterschappen op het gebied van kaderstelling, plannen en toezicht. Het uitgangspunt hierbij is een betere scheiding van beleid en uitvoering, de toepassing van het tweelagenmodel en het vereenvoudigen van interbestuurlijk toezicht en het zo efficiënt mogelijk voldoen aan Europese verplichtingen.
Voor kaderstelling en toezicht wordt onderscheid gemaakt tussen het primaire en het regionale watersysteem. Voor het primaire watersysteem stelt het Rijk de kaders en houdt toezicht en voert Rijkswaterstaat beheertaken uit. Voor het regionaal watersysteem stelt de provincie de kaders en houdt toezicht en is het waterschap verantwoordelijk voor uitvoering en beheer.
De sectorale waterplannen van het Rijk en de provincies komen in de toekomst te vervallen, het aspect water zal voortaan worden opgenomen in integrale omgevingsplannen.

Beheersbaar programma voor de waterkeringen

In het kader van het Deltaprogramma wordt een integraal waterveiligheidsprogramma opgesteld, inclusief het HWBP (hoogwaterbeschermingsprogramma). Het Rijk is verantwoordelijk voor kader- en normstelling en de financiering van primaire waterkeringen, de waterschappen worden door de afspraken in het bestuursakkoord op termijn (2030) verantwoordelijk voor de financiering van primaire keringen die niet bij het Rijk in beheer zijn. In navolging van de Taskforce Ten Heuvelhof[8] die de werking van de HWBP's heeft onderzocht zal meer tijd genomen worden voor het opstellen van de 3e generatie HWBP, met inbouw van een verkenningenfase overeenkomstig de brief aan de Tweede Kamer met de Kabinetsreactie taskforce HWBP van 22 april 2011.
Voor gemeenten is van belang dat in geval van verbeteringen met een grote ruimtelijke impact het rijk, provincie of gemeente initiatiefnemer van het planproces en de verkenning voor mogelijke maatregelen kan zijn. Feitelijk zoals de werkwijze bij Ruimte voor de Rivier projecten ook was. Hierdoor is een betere koppeling met ruimtelijke ordening en ruimtelijke inpassing te waarborgen. De bevoegdheden met betrekking tot de MER-procedure voor versterkingsplannen en ruimtelijke plannen blijven ongewijzigd.

Uitdaging voor de komende jaren

Met de ondertekening van het bestuursakkoord water worden de afspraken over intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling en gemeenten en waterschappen nogmaals bekrachtigd. Gemeenten en waterschappen krijgen de komende jaren de ruimte om zelf invulling

---

[8] Ten Heuvelhof et al, 2010: *Een dijk van een programma: Naar een nieuwe aanpak van het Hoogwaterbeschermingsprogramma,* 16 december 2010

te geven aan het bereiken van doelmatiger waterbeheer. Dit doelmatiger waterbeheer is nodig gezien de uitdagingen die voor ons liggen op het gebied van *kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid* . Zoals eerder geconstateerd is de regionale uitwerking van de aanpak voor de afvalwaterketen in volle gang. Wij roepen u dan ook op om de gestarte dialoog verder uit te bouwen en te verdiepen en te komen tot concrete afspraken voor de gezamenlijke uitvoering van de beheertaken.

Ondersteuning VNG

Om de totstandkoming van de beoogde samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en het waterschap te ondersteunen, zullen VNG en UvW ook de komende periode ondersteuning bieden. Voor 2011 is er voor de gemeenteambassadeurs water een centrale rol weggelegd in het regionale uitwerkingsproces. De inzet van de gemeenteambassadeurs water kan ook na 2011 voortgang vinden, maar de rijkssubsidie loopt na 6 jaar af in december 2011. In verschillende regio's nemen gemeenten en waterschappen het initiatief om zelf de benodigde financiële middelen bij elkaar te brengen en zo de functie van gemeenteambassadeur water in de regio in leven te houden.

Daarnaast is door de VNG het project Slim Samenwerken gestart met als doel gemeenten te ondersteunen bij intergemeentelijke samenwerking op een breed scala aan beleidsterreinen. Het bevat enerzijds de actieve uitwisseling van praktijkkennis en -ervaringen, die de gemeenten in staat stelt van elkaar te leren. Anderzijds zal het project nieuwe en bestaande kennis op het gebied van organisatie, financiën en juridische aspecten in de vorm van handreikingen, modellen of factsheets bevatten. Meer informatie is te vinden op: www.vng.nl.

Voor meer informatie over de inhoud en achtergronden van het bestuursakkoord water kunt u terecht bij de gemeenteambassadeur water bij u in de buurt of bij de heer Reginald Grendelman per mail, reginald.grendelman@vng.nl of telefonisch, 070-373 8601.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. R.J.J.M. Pans,
voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.